నాన్నగారి జ్ఞాపకాలు

– డా.గాయత్రీదేవి

1974 నుంచి దాదాపు ఒక దశాబ్దం పాటు ఆశేష ఆంధ్ర శ్రోతలనీ ఆకాశవాణి విజయవాడ కేంద్రానికి కట్టిపడేసిన కార్యక్రమం – ధర్మ సందేహాలు(వ్యాసపీఠం). ఆ కార్యక్రమం అంత ఆసక్తికరం కావడానికి ముఖ్యకారణం శ్రీ ఉషశ్రీ – ఉషశ్రీగారి గంభీరగళం, అనితరసాధ్యమైన కథనశైలి. ఆ రోజుల్లో ఆదివారం మధ్యాహ్నం ఆకాశవాణి విజయవాడ కేంద్రం నుండి ఈ కార్యక్రమం ప్రసారమయ్యే సమయంలో ఏ పూటకాపూట సంపాదించుకుంటే కానీ రోజుగడవని రిక్షా వాళ్ళు కూడా బేరం దొరికినా రిక్షా కట్టేవారు కాదు, కార్యక్రమం పూర్తయేవరకూ. ఏ కిళ్ళీ కొట్టు దగ్గరో చేరి, భక్తిశ్రద్ధలతో 'ధర్మసందేహాలు' కార్యక్రమం విన్నాకనే బేరం చూసుకునేవారు. అంతగా పామరులనీ పండితులనీ సమంగా ఆకర్షించింది ఆ కార్యక్రమం. ఆ ఆకర్షణ ఎంతంటే – నాలుగు దశాబ్దాల తర్వాత ఈ రోజుకి కూడా రామాయణ, భారతాల ప్రవచనాలంటే ఉషశ్రీ గారినే గుర్తుచేసుకుంటున్నారు.

ఉషశ్రీ గళానికి ఉన్న శక్తి కలానికి కూడా ఉంది. ఉషశ్రీ రాసిన రామాయణ, భాగవత, భారత కథలని చదువుతోంటే విన్నట్లే ఉంటుంది. ఆయన కలం నుండి జాలువారిన రచనలు ఒక్కొక్కటీ ఎన్నో లక్షల ప్రతులుగా ప్రజల దగ్గరకి చేరి వాళ్ళ ఇళ్ళల్లో గుండెల్లో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయాయి.

ఉషశ్రీగారి సాహిత్యాన్ని ఈ తరానికి అందించడంలో విశేషమైన కృషి చేస్తున్నారు, వారి కుమార్తె డా.గాయత్రీ దేవిగారు.

'నాన్నగారి జ్ఞాపకాలు' శీర్షికలో డా.గాయత్రీదేవిగారు ఉషశ్రీగారి జీవితాన్ని ఈ తరం పాఠకులకు 'కౌముది' ద్వారా అందిస్తున్నారు.

(క్రిందటి సంచిక నుంచి తరువాయి)

పెళ్ళిచేసిచూడు

ప్రతి సంవత్సరం భద్రాచలం వెళ్తూ – అందరికీ తన కంఠస్వరం ద్వారా సీతారామకళ్యాణం చూపిస్తున్న రోజుల్లోనే నా పెళ్ళి చేసారు నాన్న.

నా పెళ్ళి చెయ్యడం నిజానికి కష్టం అయ్యుండ కూడదు నాన్నకి. నాన్న పెద్దచెల్లి కొడుకుతోనే నా పెళ్ళి.

బావ అప్పుడప్పుడూ మా ఇంటికి వస్తూనే ఉండేవాడు. మేమూ మద్రాసులో వాళ్ళింటికి వెళ్ళాం. ఐతే పెళ్ళి గురించి ఎవరో ఒకరు మాట్లాడాలి కదా?

మా తాతగారు ౧౯౮౩ జవరిలో పోయారు. ఆయన ఉన్నప్పుడైతే – పెద్దకొడుకు కూతురికీ, పెద్దకూతురు కొడుక్కీ – పెళ్ళిమాటలకీ, పెళ్ళికీ తనే పెద్దై చేసేసి ఉండేవారేమో. తాత ఉండగా నా చదువు పూర్తవలేదు. అయ్యాక చూద్దాంలే అని అనుకుని ఉంటారు తాత.

తాత పోయిన సంవత్సరం వరకూ ఎవరూ పెళ్ళిమాటలు ఎత్త లేదు. ఓ సంవత్సరం పోయాక మొదలైంది పెళ్ళి ప్రస్తావన ఎలా తేవాలా అన్న సందిగ్ధత.

నాన్నని తలచుకుంటే నాకు నవ్వూ, జాలీ కలుగుతాయి. తనంతట తాను తన చెల్లెలి ఇంటికి వెళ్ళి పెళ్ళి ప్రస్తావన తేలేకపోయారు. ఆ పనికి తన ఆఖరి తమ్ముడు , మా రాఘవ బాబయ్య అవసరం అయ్యాడు. నాన్న కన్న ఇరవ ఏళ్ళు చిన్నవాడైన బాబయ్యని మద్రాస్ సాయం తీసుకుని వెళ్ళి మా పెద్దత్తతో మాట్లాడించి పెళ్ళి నిశ్చయం చేసుకుని వచ్చారు.

సామాన్యంగా నాన్నంటే అన్ని పనులూ చేసెయ్యగలడని అనుకుంటారు పిల్లలు. దానికి తోడు దేశమంతా ఉపన్యాసాలతో అందరి ఆదరణ పొందిన వ్యక్తి మా నాన్న. తన చెల్లెలి దగ్గరకి సంబంధం గురించి మాట్లాడడానికి బాబయ్య తోడు లేకుండా వెళ్లలేకపోయారంటే నవ్వుగా అనిపిస్తుంది.

ఎంతటి మనిషైనా అన్ని పనులూ చేసెయ్యలేడు. కొన్ని పనులు చెయ్యడానికి అవసరమైన చాకచక్యం, ధైర్యం కొందరికి ఉండవు. కొన్ని లౌకికమయిన పనులు చెయ్యడానికి కావల్సిన శక్తీ, ధైర్యం నాన్నకి లేవే అని జాలి కలుగుతుంది. అదే లక్షణంతో పుట్టిన నేను నాన్నని చూసిజాలిపడ్డాను అని రాసుకుంటే నన్ను చూసి నేనే నవ్వుకోవాలి. ఇప్పుడు అదే చేస్తున్నా...

పెళ్ళి నిశ్చయం చేసుకుని మద్రాస్ నుండి వచ్చి ఎన్ని రోజులు సంతోషించారో తెలియదు కానీ – పెళ్ళికి చాలా రోజుల ముందు నుండే – నాకు పెళ్ళి చేసి నన్ను పంపించెయ్యాలని బెంగ పడిపోయారుట. రాత్రుళ్ళు ఒక్కరే డాబా మీదకి వెళ్ళిపోయి ఏడ్చేవారుట. ఈ విషయం నాకు అప్పుడు తెలియదు. నా దగ్గర బానే కబుర్లు చెప్పేవారు.

తర్వాత నాన్న స్నేహితులు చెప్తే తెలిసింది. కణ్వుడంతటి మహర్షే పెంచిన మమకారంతో శకుంతలని అత్తవారింటికి పంపిస్తూ బాధపడ్డట్లు రాసాడు కాళిదాసు. అవన్నీ చదివిన నాన్న.....ఆ కథల్ని తెలుగులో రాసిన నాన్న......

ఐనా నాకు పెళ్ళి చేసి పంపించడానికి బెంబేలు పడిపోయారు. అదీ ఎవరికో తెలియని వారికిచ్చి పెళ్ళి చెయ్యడం కాదు. సొంత చెల్లెలి కొడుక్కి. ఒకరికొకరికి పుట్టినప్పటి నుండి తెలిసిన ఇంటికి పంపిస్తూ బాధ పడ్డారంటే – మా నాన్న మనస్సెంత నాన్న మనస్సో కదా?

నేనన్ని పనులూ బాగా చేసేసుకోగలనని నేననుకునేదాన్ని. నాన్నఏమో అదొత్తి అమాయకురాలు ఎలా బతుకుతుందో అని అనేవారు. నాకు నాన్న ఎందుకలా అనుకుంటున్నారో అంటున్నారో అర్థం అయ్యేది కాదు. తర్వాత తర్వాత నాన్న అనుకున్నదే సరైందని నాకు అర్థమైంది. నాకు చదువూ పెయింటింగు లాంటివి వచ్చు కానీ – మనుషుల మాటల్లోని అంతరార్థాలు అర్థం చేసుకోవడం కానీ – వాళ్లతో గట్టిగా మాట్లాడి పని చేయించుకోవడం లాంటివి కానీ రావు. నాలోని ఆ బలహీనత నాన్నకి తెలిసినట్లు నాకు కూడా తెలియదు.

౧౯౮౪ నవంబర్ పదో తారీకు రాత్రి నా పెళ్ళి – నేను కావాలనుకున్న బావతో – మా ఇంటి డాబా మీదే పెళ్ళి.మా బావైతే పెళ్ళి శుభలేఖే వేయించలేదు. నా పెళ్ళికి నాన్న వేయించిన శుభలేఖ మా నాన్న తన పెళ్ళికి వేయించుకున్న శుభలేఖలాగానే సరదాగా ఉంటుంది.

పెళ్ళైన రెండో రోజే నేను హైదరాబాదుకి బయల్దేరాను. ఆ రాత్రీ నాన్న ఏడ్చారుట.

హైదరాబాదు విజయవాడకి దగ్గరవడంతో, పెళ్ళయ్యాక నేను ఎక్కువసార్లే మా ఇంటికి వస్తూండేదాన్ని. వచ్చిన ప్రతీసారి – నాన్న ఆప్యాయంగా చూసే చూపూ, ఆదరంగా పలకరించే మాటా – నా జీవితంలో మర్చిపోలేని మధుర జ్ఞాపకాలు.

బుచ్చిబాబు చివరికి మిగిలేది నవలంతా రాసి చివరికి చివరికి మిగిలేది ఏమిటని ప్రశ్నించుకుని జ్ఞాపకాలు అని తేలుస్తాడు. వడ్డెర చండీదాసు రెండు భాగాల అనుక్షణికం ఆఖరులో జీవితమంటే క్షణికాల దొంతర అని ముగిస్తాడు. లత మోహనవంశిలో కృష్ణుడి చేత చాలాసార్లు రాధతో – నీ జ్ఞాపకాలతో లోకాన్నే జయిస్తాడు నీ వంశీ – అని అనిపిస్తుంది.

నా జీవితానికీ నాన్న జ్ఞాపకాలు మిగిలాయి. అవే నాకు సంతోషాన్నిచ్చేవి. అవే నాకు మార్గదర్శకాలు కూడా. నాన్న లేకుండా ఉన్న గత పాతికేళ్ళూ, అవే నాకు తోడుగా ఉన్నాయి. ఇంకా ఉంటూనే ఉంటాయి.

నేను హైదరాబాదులో ఉన్నప్పుడు రెండు మూడు సార్లు వచ్చారు నాన్న. నేను బొంబాయి వెళ్ళాక అక్కడికి రాలేదు. అమ్మనీ, చెల్లెళ్లనీ పంపుతూ ఉండేవారు. అంతకన్న ముఖ్యంగా ఉత్తరాలు రాస్తూండేవారు నాకు. ఎన్నో కాదు. కొన్నే. ఐతే ఆ కొన్నే ఎన్నో ఉత్తరాల పెట్టు. అవన్నీ ఇప్పుడూ నా దగ్గర ఉన్నాయి.

నాకు పెళ్ళైన ఆరేళ్లకి – ౧౯౮౦ లో – ఇద్దరు చెల్లెళ్ళ పెళ్ళిళ్ళు నాలుగు రోజులు తేడాతో చేశారు.

పెద్దచెల్లి పద్మ పెళ్ళి మురళితో అయింది. అందులోనూ కొంత విశేషం ఉంది. మేము సూర్యారావుపేటలో ఉన్నప్పుడు మురళీ వాళ్ళు అక్కడే ఉండేవారు. అప్పట్నుండే వాళ్ళిద్దరూ ఒకరితో ఒకరు బాగా స్నేహంగా ఉండేవారు.

పద్మకి ఎవరో అబ్బాయితో పెళ్ళిచూపులు పెట్టించారు. అతను చూసుకుని వెళ్ళాక పద్మ చెప్పింది మురళిని పెళ్ళి చేసుకుంటానని.

ఆమాట ముందే చెప్తే ఈ పెళ్ళి చూపుల గోల తప్పేది కదే అని అన్నారు కానీ ఏమీ కేకలెయ్యలేదు. గోల చెయ్యలేదు. పిల్లలకి కావల్సిన స్వేచ్ఛ ఇవ్వడం మనస్తత్వం. అప్పుడు కూడా అబ్బాయి తల్లితండ్రులతో మాట్లాడ్డానికి రేడియోలో నాన్న ఆప్తులు పాండురంగా రావుగారు సాయం....

పద్మ పెళ్ళి నిశ్చితార్ధం అవుతున్న రోజుల్లోనే – రెండో చెల్లి జయంతి పెళ్ళీ కుదిర్చారు. కుదిర్చారని అంటున్నాను కానీ – పెళ్ళి కుదర్చడం లాంటి పనులు నాన్న ఎక్కడ చెయ్యగలరు. స్వంత చెల్లెలి దగ్గరకి నా పెళ్ళిగురించి మాట్లాడానికి చిన్నతమ్ముణ్ణి తీసికెళ్ళాల్సి వచ్చింది...

ఇల్లు కట్టించే పనిని గోపాల్రావు గారికి అప్పగించినట్లు, జయంతికి సంబంధం చూసే పనిని సత్యప్రసాద్ గారి చేతుల్లో పెట్టారు. సత్యప్రసాద్ గారు స్టేట్ బేంకాఫిండియాలో ఆఫీసర్. సాహిత్యంలో ప్రవేశం ఉన్న మనిషి. ఇప్పుడు సినిమా డైరెక్టర్ గా పేరు తెచ్చుకున్న ఆదిత్యకి నాన్న గారు.

ఆయనకు నాన్నంటే చాలా గౌరవం. ఆయనే పూనుకుని జయంతికి సుబ్రహ్మణ్యం సంబంధం చూసారు. సంబంధం నిశ్చయం చేస్తున్నప్పుడు – జయంతికీ సుబ్రహ్మణ్యం గారికీ రంగులో పోలిక లేదేమో అని ఎవరో అన్నారు. సీతకీ రాముడికీ కూడా రంగుల్లో తేడా ఉందని తేల్చేసారు నాన్న. ఆ మాట అంత తేలిగ్గా అనడానికి కారణం – పైపైరంగుల్ని నాన్న నిజంగా పట్టించుకోకపోవడమే.

ఫిబ్రవరి ఒకటిన పద్మ పెళ్ళి. నాలుగున జయంతి పెళ్ళి. పద్మ పెళ్ళి మా ఇంటి డాబా పైన వేసిన గదుల్లోనే. మురళి పెళ్ళి ఆర్భాటాలు ఏవీ వద్దంటే – ఇంట్లోనే పెళ్ళి చేసారు. చేసారు అన్నమాట అన్ని విధాలా అన్వయిస్తుంది. ఎందుకంటే ఆ పెళ్ళికి మంత్రాలు చదివిన పురోహితుడు మా నాన్నే. అలాంటి అదృష్టం ఎందరు ఆడపిల్లలకి కలుగుతుంది. పౌరోహిత్యం నాన్న వృత్తి కాకపోయినా పద్మకి ఆ అదృష్టం కలిగింది. నాన్నే మంత్రాలు చదువుతూ కన్యాదానం చేశారు.

పెళ్లంతా అరగంటలో ఐపోయింది. వచ్చింది మేమూ వాళ్ళూ కలిసి ఓ పాతికమంది. నాన్న మంత్రాలు చదవుతోంటే – వాళ్ళిద్దరూ దండలూ, ఉంగరాలూ మార్చుకున్నారు – మురళి తాళి కట్టాడు. అంతే – పెళ్ళైపోయింది.

నాపెళ్ళీ, పద్మపెళ్ళీ మా సొంతింట్లోనే కానీ – జయంతి పెళ్ళి పద్మ పనిచేసే స్కూలు హాల్లో జరిగింది. నా పెళ్ళి ముహూర్తం లాగే దానిదీ అర్ధరాత్రి ముహూర్తమే. పెళ్ళి తంతు కాస్త దీర్ఘంగానే సాగింది. నాన్నకి అసలే ఎక్కువసేపు కూచుందుకు ఓపిక ఉండదు. దానికి తోడు అప్పటికే నాన్నకి నడుం నొప్పి మొదలైంది. ఏదో ఓపిక పట్టి కూచుని పెళ్ళి చేసారు.

ఆ తర్వాత తెలిసింది అది మామూలు నడు నొప్పి కాదని. ఉడుంలా పట్టిన కర్కాటకం నొప్పని. అవేం తెలియకుండా, ఎవరికీ తెలియనియ్యకుండా చెల్లెళ్ళిద్దరి పెళ్ళిళ్ళూ నాలుగు రోజులు తేడాతో చేసేసారు.

నాన్న ఉండగా బుజ్జి పెళ్ళి అవలేదు. అప్పటికి అదింకా చిన్న పిల్ల. ఇంకా పెళ్ళిచేసుకునే వయస్సు కాదు.

మా పెళ్ళిళ్ళు తల్చుకుంటోంటే – నాన్న రాసిన పెళ్ళాడేబొమ్మ లేఖావళి గుర్తొస్తోంది. పెళ్ళి వయస్సు వస్తున్న ఓ చెల్లెలికి అన్నగారు రాస్తున్నట్లు – ఆడపిల్లల పెళ్ళిళ్ళ గురించి తన ఆలోచనల్ని లేఖలుగా రాసారు. ఎన్ని విషయాలు రాసారు నాన్న వాటిలో!!!

నాన్న ౧౯౬౨ లో రాసారు కానీ – ఈ రోజు పెళ్ళి చేసుకోబోయే అమ్మాయిలు కూడా ఆలోచించాల్సిన విషయాలు ఉన్నాయి ఆ లేఖావళిలో.

ఆలోచనల్ని లేఖల్లో అందించే ప్రక్రియని – ఎంత సమర్ధవంతంగా నిర్వహించారో నాన్నా.

ఈ వ్యాసాల ఆడియోలు ఇక్కడ వినవచ్చు: Link to Audios

మా వెబ్ సైట్స్ - ushasri.com, drgayatridevi.com

(కొనసాగింపు వచ్చేనెలలో)

Post your comments